

Gloaalikasvatus avaa ikkunoita maailmaan

KIRKWOOD-TUCKER, TONI FUSS (2009; toim.). *Visions in global education. The globalization of curriculum and pedagogy in teacher education and schools. Perspectives from Canada, Russia and United States.* 352 s. Peter Lang, New York.

Viime vuosikymmenen aikana keskustelu globalisaation maailmanlaajuisista taloudellisista, sosiaalisista, kulttuurisista ja ympäristöllisistä vaikutuksista on lisääntynyt voimakkaasti. Globaalisaatiokehitys koskee myös koulu- maailmaa ja opettajankoulutusta. Aihealueesta on alettu käyttää opetuksessa nimitystä ”gloaalikasvatus” (*global education*). Maastrichtin julistuksessa vuonna 2002 gloaalikasvatus määriteltiin toiminnaksi kehitysyhteistyön, kestävän kehityksen, rauhan ja kulttuurienvälisen ymmärryksen edistämiseksi. Gloaalikasvatus auttaa näkemään maailman todellisuuden ja herättää halun toimia ihmisoikeuksien sekä oikeudenmukaisemman ja tasa-arvoisemman maailman puolesta. Opettajankoulutuksen professori Toni Fuss Kirkwood-Tuckerin toimittama teos

avaa tätä problematiikkaa kouluopetuksen ja opettajankoulutuksen näkökulmasta.

Teos perustuu pohjoisamerikkalaisten ja venäläisten tutkijoiden yhteistyöhön. Julkaisu sisältää artikkeleita gloaalikasvatusajattelun kehittymisestä ja siihen liittyvästä tutkimuksesta sekä gloaalikasvatuksen kehittämishankkeista Kanadassa, Yhdysvalloissa ja Venäjällä.

Alussa luodaan katsaus gloaalikasvatuksen historiallisiin ja teoreettisiin perusteisiin. Analyysi gloaalikasvatuksen käsitteellisestä kehityksestä sekä gloaalikasvatuksen, monikulttuurisuuskasvatuksen ja ihmisoikeuskasvatuksen kilpailevista orientaatioista on mielenkiintoinen. Alan varhaisvuosina 1960- ja 1970-luvuilla gloaalikasvatuksen ja ihmisoikeuskasvatuksen nähtiin koskevan erityisesti yksilötasoa ja toisessa vaiheessa yhteisötasoa. Nykyisin keskustellaan ennen kaikkea gloaalista vastuusta. Kasvatuksessa globaalin vastuun toteuttamista tulee käsitellä sekä yksilö- että yhteisötasolla. Globalisaation hallinta edellyttää yhteistyötä, gloaalista

kumppanuutta. Kumppanuus on kasvamista globaaliin vastuuseen.

Teoksessa kerrotaan, että etenkin Yhdysvalloissa lähtökohtana globaalikasvatuksen kehittämiseksi on ollut huoli kansalaisten heikosta muun maailman tuntemuksesta. Parempaan tuntemukseen tähtäävää lähestymistapaa teoksessa kuvataan deskriptiiviseksi globaalikasvatukseksi. Sitäkin tärkeämpänä teoksen tekijät pitävät normatiivista globaalikasvatusta. Oppilaita on opetettava analysoimaan ongelmia, joihin sisältyy arvonäkökohtia, ja heidän on saatava koulukasvatuksessa valmiuksia toimia paremman maailman puolesta. Kyseessä on kasvatus globaaliin kansalaisuuteen tai maailmankansalaisuuteen (*education for global citizenship*). Arvonäkökohtia sisältävinä teemoina mainitaan ympäristökysymykset, kestävä kehitys, kulttuurien väliset suhteet, rauhan ja konfliktien ratkaisemisen kysymykset, teknologisen kehityksen merkitys, ihmisoikeudet ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus.

Kirjoittajat toteavat globaalikasvatuksen olleen liian heikosti esillä kansallisessa ja paikallisessa opetus-suunnitelmatyössä. Globaaliin vastuuseen liittyviä haasteita on pidetty kaukaisina.

Teoksen loppuosassa käsitellään globaalikasvatuksen pedagogiikkaa. Tarkastelussa painottuu opettajankoulutuksen merkitys globaalikasvatuksen edistämiseksi. Opettajien tulee osata tukea sellaisten ajattelu- ja toimintatapojen kehittymistä, jotka edistävät oppilaiden kasvua globaaliin vastuuseen. Tällöin tärkeää on kokonaisvaltainen lähestymistapa, globaalien yhteyksien havaitseminen, yhteisöllinen ja vuorovaikutteinen toimintatapa, kriittinen ajattelu sekä oikeudenmukaisuuden ja eettisyyden periaatteiden noudattaminen. Kirjoittajien mukaan globaalisti ajattelevalla opettajalla pitäisi olla tietoa, taitoja ja myönteisiä asenteita globaalikasvatuksen toteuttamiseen.

Teoksessa olisi voitu painottaa vahvemmin globalisaation aiheuttamaa eriarvoisuutta, kehityskasvatusta ja Yhdistyneitten kansakuntien hyväksymien vuosituhattavoitteiden käsittelyä koulukasvatuksessa. Jäin kaipaamaan myös laajempaa eurooppalaista näkemystä globaalikasvatuksen kehittämisestä – ainoastaan Venäjällä tehtyä kehittämistyötä ja siihen liittyviä ongelmia on käsitelty syvällisesti.

Yhdysvaltalaisen tutkijoiden toteamuksesta aistii jonkinasteisen epäilyn maantieteen kouluopetuksen ja maantieteen opettajankoulutuksen mahdollisuuksiin edistää globaalia ymmärrystä. Sama epäily koskee myös historian opetusta. Tämän vuoksi teokseen olisi tarvittu laajempaa eurooppalaista näkökulmaa. Esimerkiksi Suomessa opetusministeriö käynnisti vuonna 2007 kolmevuotisen projektin ”Kasvaminen maailmanlaajuiseen vastuuseen”. Projektin tavoite on lisätä globaalikasvatuksen laatua ja vaikuttavuutta Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen vuonna 2003 asettamien tavoitteiden mukaisesti. Kehittämisen lähtökohtana on määritellä suomalaisen yhteiskuntaan luontuva globaalikasvatuksen sisältö. Globaalikasvatuksen päämääränä nähdään kansalaisten kasvu globaaliin vastuuseen hyvän elämän ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Projekti on vaikuttanut myönteisesti maantieteen kouluopetuksen ja opettajankoulutuksen kehittämiseen.

Eurooppalaisen näkökulman suppeudesta huolimatta teosta voi suositella hyödynnettäväksi opettajankoulutuksessa ja globaalikasvatuksen tutkimuksessa. Teos on hyödyllinen myös perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistamistyön tukena.

LEA HOUTSONEN
*Opetushallitus,
Helsinki*

